

SIRDERYA-KARABAĞ BÖLGESİNDEKİ BİYOÇEŞİTLİLİĞİ YÜKSELTME PROBLEMLERİ

Doç. Dr. Rustem DAYRABAYEV*

Gulzhan ABISHOV*

ÖZ

Bu makalede, korunan topraklardaki flora ve faunaların biyolojik çeşitliliğini yansıyan sorunlar araştırılmaktadır. Biyolojik çeşitliliğin korunması kavramı ortaya konulmaktadır. Syrdarya ve Karatau bölgelerdeki sürdürülebilir biyolojik kaynakların korunması konusu özel bir önem yürütülen kapsamlı bilimsel bir araştırmadır. Çevrenin denge bozukluğundan dolayı doğanın tükenme tehlikesi ve bazı hayvan türlerinin değişikliğe uğramasına sebep olmaktadır. Biyolojik çeşitliliğin korunması uzmanlar tarafından karşı karşıya gelen önemli bir sorundur. Bu nedenle, biyolojik çeşitliliği koruma amacıyla, Türkistan bölgesinde ekolojik koridorların oluşturulması istenmektedir. Yani şimdi olduğu gibi bokharan geyik ve karatau argali geri kazandırılması gibi akut sorunların ortadan kaybolması için ekolojik koridor gereklidir. Doğal kaynakların belli bir alanda rasyonel kullanımı, yerel yönetimler ve yerel halkın üzerinde olan önemli bir konudur. İşte bu sorunu ancak çevre sistemini düzende saklayarak çözebileceğimiz bellidir. Makalede yanısıra devlet tarafından uygulanan yasalara örnekler verilerek, çevre düzeni ve hayvanların korunması ile ilgili çözülmesi gereken önerilere yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: doğa koruma, çevre, biyoçeşitlilik

THE PROBLEMS OF RAISING BIODIVERSITY OF THE SIRDERYA-KARATAU REGION

ABSTRACT

This article presents the problems of especially protected territories, improving the biodiversity of flora and fauna of the region. Conception of ecological net is presented for maintenance of biological variety. In connection with the features of bioresources and biological variety strongly emphasized the region of Syrdarya Karatau, all-round scientific researches are conducted for their defence. Changes of ecological situation on territory of country, an unbalance between living organisms and nature is created danger of disappearance of some types of animals. Maintenance of biological variety one of important problems standing before specialists. Therefore for maintenance of biological variety in Turkistan's region it offers to create ecological corridors. Because now sharply the problem of disappearance of bokharan deer and Karatau wild rams costs for renewal of their quantity as development of ecological corridor it is necessary in certain territory rationally to use natural resources, close collaboration between a population, and also local authorities of this territory, bringing in of local population to the project, training of the highly specialized personnels, toughening of laws from the side of the state above poachers, because exactly they are main culprits in disappearance of these animals.

Keywords: reserve, ecologic, biological variety.

*Ahmet Yesevi Uluslararası Türk-Kazak Üniversitesi, Fen Bilimleri Bölümü,
rustem.dayrabayev@mail.ru

*Ahmet Yesevi Uluslararası Türk-Kazak Üniversitesi, Fen Bilimleri Fakültesi,
guljan.abishova.75@mail.ru

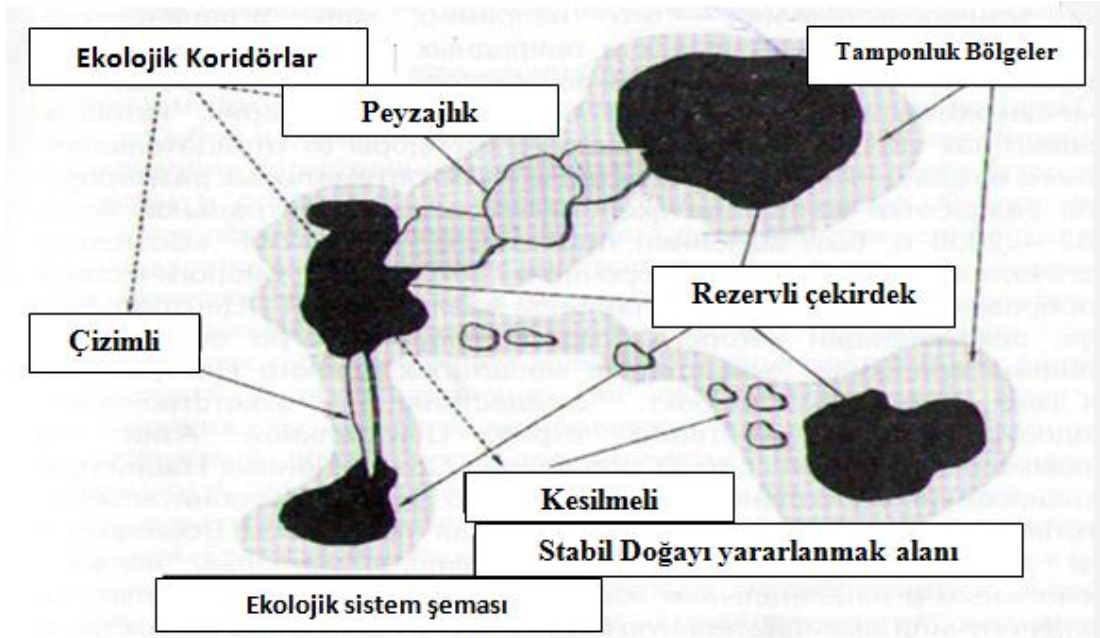
Giriş

Ayrıca korunan doğal bölgelerin tüm sistemleri ne kadar öneme sahip olduğuna rağmen biyolojik çeşitliğin uzun süre kayıt edilmesine söz veremez ve doğal çevrenin optimal durumlarını sağlayamaz.

Biyolojik çeşitliği kaydetmek nedeniyle uzun süreye amaçlanan ekolojik kafes konsepti sunulacaktır (Bragina, 2007: 20-30).

Ekolojik kafes süreci bölgenin ekolojik iskeletini doğal ve doğal-antropolojik nesnelere bir biriyle ilişki yapmayı ve doğal biyoçeşitliliği kaydetmeyi amaçlamaktadır.

1. Ekolojik kafes sonraki önemli elementleri sağlar

Resim 1. Ekolojik kafes şeması

1) Doğal bölgeler ya da kafesin çekirdeği biyolojik çeşitliği koruyan ve biyolojik çeşitliğin ayrıca kritik önemli elementleri korumayı sağlayan büyük ve değerli alanlar (Devlet Doğal Koruma alanları, Devlet Ulusal Parkı v.s.).

2) Ekolojik koridorlar – Çizimli bölgeler, çekirdekler arasındaki ekolojik ilişkiyi sağlayan, hayvanların göç yapan transit bölgeleridir.

3) Tamponluk bölgeler – çekirdek ve ekolojik koridoru dış kötü etkilerden korumayı sağlayan geleneksel formunu koruyan bölge (Belgibaev, 2009: 23-26).

Ekolojik kafesi korumanın güvenli mekanizmi yetiştirmeyi ve biyoçeşitliliği kararlı yararlanmayı sağlayabilecek, yanı sıra gelecekte bölgenin ekosisteminin tüm tiplerini korumak için dayanak oluşturmak lazım, yani hayvanlar ile bitkilerin popülasyonlarının nadiren tiplerini korumak ve yerel insanların ilgilenmelerini sağlayarak, bölgeyi sosyal-ekonomik geliştirme amacıyla korulan doğal bölgeler kafese ilave edilmelidir.

2. Sırdarya-Karadağ bölgesinde Türkistan devlet doğal ekolojik kafes düzenlemek projesi ve onun Artiodaktils'lerin gelişmesine etkisi

Sırdarya-Karadağ bölgesindeki biyoresursların özelliğine ve onun çeşitliliğine önem vererek, onları korumak için bilim adamlar yaygın çalışmalar yapıyorlar ve memleketimizde ekolojik durumun değişmesi doğa ve canlıların arasındaki dengeyi bozulması da hayvanların bazı tiplerinin kaybolma tehlikesini sağlıyor.

Biyolojik çeşitliliği korumak dünya bilim adamların arasındaki büyük bir problemdir. Bu durum Kazakistan zoolog ve biyologları da rahatsız etmektedir. Biyolojik çeşitliliği dengede tutarak faydalanılması özellikle ele alınmalıdır.

Buhar delicileri ve Karadağ koçunun büyüme-gelişmesini sabit bir kalıba almak için ekolojik kafes projesi Türkistan Devlet Ulusal ekolojik kafesinin kurulmasını gözlemlemektedir. Tampon bölgeler ve ekolojik koridorlar doğadaki stabil faydalanmanın planı hazırlanıp ilgili organlara gönderildi. Ayrıca korunan doğal bölgeler gelişen sistemlerinin (EKONET) hazırlanan belgeleri yürütme bölgesel, ulusal ve ilçelik düzeyleri ulusal organlar tarafından incelenmektedir. Ekolojik bakanlığı tarafından Türkistan ekokafesinin kompleksli planların analizi yapılmaktadır.

Kazakistan Cumhuriyetinin Tarım bakanlığı ve Orman Çiftliği komitesi tarafından Güney Kazakistan bölgesine ait olan Türkistan şehrinde "Türkistan Devlet Ulusal Doğal ekolojik kafesi" kurma imkanlıkları bakılarak, ilgili uzmanlar tarafından tartışma işleri yapılmıştır. Bunların temelinde "Kazakistan Devlet doğal ekolojik kafesinin bilimsel önemin anlaşılması projesi" hazırlandı.

Makale yazarı tarafından Türkistan bölgesinin ekolojik koridorları (güzergah) sağlama ve işletme amacıyla doğal bölge ağının hızını arttırmak için teklifler hazırlandı.

Küresel tehlike altında bulunan hayvanlar – Buhar delicileri ve Karadağ koçlarının sayısını tekrardan eskiye çevirmek için önemli ekolojik koridorlar ve tampon bölgeler olarak belirlenen bölgeleri ve doğal resursları akıllıca geliştirmek, yerel insanları sosyal topluluklarla birleşmesine etki etmek, yerel halka destek vermek ve onları kullanarak ilgili projeleri işletmek, yüksek vasıflı uzmanların sayısını arttırmak, biyoçeşitlik redüksiyonunun başlı nedenlerinin biri olan kaçak avcılığı durdurmak yollarını incelenmesi lazım (Satimbekov, 2012: 35-45).

Buhar delicileri ve Karadağ koçunu "Uluslararası Doğal Koruma Topluluğu" Kırmızı Kitabının "Yok olma tehlikesi altındaki hayvanlar ve bitki örtüsü türlerinin uluslararası ticaret sözleşmesinin" 2-ci ekine ilave edilmesini kullanarak, ayrıca korunan doğal bölgeler organize edilip, Ormanlar ve Hayvanlar Dünyasını Koruma Bakanlığı tarafından Buhar delicesi ve Karadağ koçu gibi hayvanların korunması işleri ele

alınmalıdır. Buhar delicesi, Karadağ koçu ve Sırderya sahilindeki populasyanlara kararlı kontrol yapılması şimdiki günün talebidir.

KAYNAKÇA

BELGİBAEV A., (2009), "Kazakistan'ın ayrıca korulan doğal eyaletleri", ***Ekoloji, Kazakistan Bilim Dergisi***, Almatı: Bilim.

BRAGİNA M., (2007), "Kazakistan'ın ayrıca korulan doğal eyaletleri ve ekoloik kafesin perspektifli organizasyonu", Kostanai: Ult.

SATİMBEKOV S., (2012), "Kazakistan'daki rezervler ve biyoçeşitlilik", Almatı: Servis.